



Síldarvinnslan kaupir útgerðina  
á Seyðisfirði

2

11. október

## ROKKVEISLAN

Seilumst í sálartetrið

Rokkveislan í Neskaupstað  
flutti í þróttahúsið

4



Austfirskur höfundur segir  
framtíðina í rafbókum

8



Ekkert megrunarhjal, bara  
aukin lífsgæði

11

# austur glugginn

Fréttablað Austurlands

fréttnameit  
vikublað

Mjóifjörður  
Neskaupstaður  
Eskifjörður  
Reyðarfjörður  
  
Fáskrúðsfjörður  
Stöðvarfjörður

**ÞÚ ERT  
Á GÓÐUM  
STAD**

FJARDABYGGÐ [fjardabyggd.is](http://fjardabyggd.is)

Christa Maria Feucht og Martin Gasser í Breiðdalssetri

## „Eina sem vantar hér eru eldfjöll og jarðhiti“

bls. 6-7



**Síldarvinnslan hf**  
[www.svn.is](http://www.svn.is)

**austur glugginn**

Viltu auglýsa í  
Austurglugganum?

Auglýsingasíminn er  
**696-6110**



Brunch alla sunnudaga frá kl. 11.00 til 13.30  
á Icelandair hótel Héraði



**HÉRAÐ**  
Icelandair Hotels

# „Vitið þið hvar þetta Walker-setur er?“



Christa Marie Feucht og Martin Gasser hafa stýrt Breiðdalssetri undanfarin tvö ár. Pau komu fyrst til Íslands fyrir tju árum og hafa lítið farið heim síðan enda lýsa þau landinu sem draumastað jarðfræðinga. Austurlagsglugginn hitti á þau til að ræða um starfsemi setursins, eldgosið í Holuhrauni og austfirsk jarðlög sem hjálpa fræðingum til að kanna líf á Mars.

Það var Christa sem kom fyrst ein í Breiðdalinn sumarið 2004 til að vinna meistaraverkefnið sitt við háskólanum í Bern. „Leiðbeinandinn minn var sérfræðingur um Mars og hvort bakteríur eða líf hafi þrifist þar. Hann hafði farið í hringferð um Ísland og keypt jaspissteina af börnum á Ásunnarstöðum í Breiðdal sem voru að selja steina við veginn. Hann fór að rannsaka steinin, fann þar merki um bakteríur og vildi rannsaka svæðið betur.“

Það kom í hlut Christu að fara í næstu Íslandsferð, safna jarðsýnum af svæðinu í kringum Breiðdalseldstöðina og greina þau. „Umhverfið hér er svipað og á Mars. Plánetan er úr basalti eins og Ísland og ef það finnast einhver merki um líf á Mars þá er það undir jörðinni því yfirborðið er of kalt. Í jaspisnum sjást trefjar sem myndaðar eru af bakteríum og gera hann gulán eða rauðan.“

Christa fór heim og kláraði námið en þau Martin komu saman næstu tvö sumur til að vinna og lera íslensku. „Við vildum endilega lera málid strax. Það er fáránlegt að vinna í landi þar sem þú skilur ekki tungumálið,“ segir Martin. Christa viðurkennir þó að hún hafi ekki lagt áherslu á tungumálið fyrst þegar hún kom. „Ég hugsaði með mér að ég yrði bara hér í two mánuði og ég ætlaði ekki að reyna að lera málid, sannfærð um að ég gæti það ekki. Ég bjó í sumarbústað við Ingvi Klif og hífreyjan bar launni

ekkert nema íslensku þannig að við gátum ekkert talað saman. Martin kom í heimsókn og eftir þrjá daga var hann orðinn betri í málinu en ég var eftir mánuð. Mér fannst það vandræðalegt og þess vegna fór ég líka að læra.“

Sumrin á eftir vann Christa í upplýsingamiðstöðinni á Egilsstöðum og á hótelinu á Hallormsstað en Martin í skógræktinni. Hann segir þau ekki hafa verið í vandræðum með að ná tökum á tungumálinu. „Við komum frá þýskumælandi hluta Sviss og uppbrygging setninganna er svipuð í málunum. Við lærum líka frónsku og siðar ensku í barnaskóla. Í Sviss er ítaliskur minnihlut og því er allt skrifð á þremur málum, til dæmis á mjólkurfernur sem barn situr maður og les á þær á meðan maður bordar. Eins í lestunum, þar standur að bannað sé að henda hlutum út um gluggann,“ segir það og þylur síðan upp fyrirmælin á ítolksu.

Í lok sumarsins á Hallormsstað bauðst Christu vinna hjá Íslenskum orkurannsóknunum og því fluttu þau í Hveragerði. Pau eiga saman tvö börn, það fyrra kom í heiminn árið 2008 og segist Martin hafa tekið að sér að vera húsfreyja. „Það er gott að eiga börn á Íslandi,“ bætir hann við. Einn veturinn unnu þau við að greina steinasafn úr Breiðdal og þegar tækifærð bauðst 2012 að koma austur stukku þau á það. „Það var ekki spurning um að koma austur ef tækifærð gæfist. Við þekkjum bæði fólk hér og vinnan hér er skemmtileg. Við höfum í fimm ár sagst vera á leiðinni heim á næsta ári en við finnum aldrei svona vinnu þar sem við getum unnið saman og haft mikinn tíma fyrir börnin,“ segir Christa en þau deila saman 100% stöðu. „Við erum ekki rík en við eyðum ekki miklu og eigum tíma. Við höfum frelsi um það við vilum gera og hvenær. Það

eina sem er leiðinlegt við Breiðdalsvík er að hér eru hvorki eldfjöll né jarðhiti. Það var svo gaman í Hveragerði að vera kominn í jarðhitann þegar við komum út fyrir garðinn.“

Það er hins vegar ekki langt í jarðhita né eldfjöll. Þau hafa fylgst náið með rannsóknunum Ómars Bjarka Smárasonar, sem átti þátt í stofnun Breiðdalsseturs, á jarðhita á Austurlandi. „Hann segir að hér á Breiðdalsvík sé skíktalt en hann er búinn að bora við Tungufell í Norðurdal og þar gæti verið uppsprettu og vill því bora meira þar. Áður en við fluttum austur sagði ég við hann að það væru engin eldfjöll fyrir austan og hann svaraði. „Nei, nei, nei! Næst gýs í Öskju. Þetta var árið 2011.“

## Gott að skoða jarðlög á Austurlandi

Setrinu var komið á fót árið 2008 í Gamla kaupfélaginu. Fyrst heyrði það undir Breiðdalshrepp en var gert að sjálfseignarstofnun árið 2010 og sett á fjárlög. Það er upplýsingaveita og fræðslusetur íslenskrar jarðfræði en um leið miðstöð rannsókna og fræðimennsku í greininni og byggir á arfleifð dr. George Walkers, sem rannsakaði jarðlög á Austurlandi. Á vegum þess hefur einnig verið safn að heimildum um sögu Breiðdals og þar er heldið uppi merkjum málvísindamannsins dr. Stefáns Einarssonar. Í sal á neðri hæð hússins eru sýningar, fyrst var sýning um Stefán Einarsson, svo samfélagsýning og í sumar var opnuð sýning um innviði eldfjalla. Pau segja að á Austfjörðum sé gott að sjá hvernig eldfjöll líta út innan frá og það laðar sérstaklega að nema. „Jarðlögin eru einföld þar sem þau liggja hvert ofan á öðru en samt á hugaverð. Gróðurinn er lítill og því

auðvelt að sjá lögin. Þess vegna er gott að læra að kortleggja fyrir þá sem ekki eru vanir.“ Í sumar komu hópar frá Háskóla Íslands og Colorado, St. Barbara og Caltech í Kaliforníu og Edinborgharáskóla sem komið hefur undanfarin ár. „Breiðdalsvík er lítið þorp og fátt að gerast þannig það er gott tækifær til að lífga upp á þorpið að fá svona hópa. Þeir vinna hér, eru með fyrirlestra og gista á hótelinu og hjálpa til að byggja upp setrið,“ segir Christa.

Síðan eru jarðfræðihópar, líkt og síðan Caltech, sem eru á ferð um Ísland og líta óvænt við á Breiðdalsvík. „Við reynum alltaf að finna tíma handa fólk sem kemur án þess að láta vita af sér. Í fyrra komu til dæmis fjórir jarðfræðingar sem voru að vinna á Torfajökli og í Eldgjá en urðu að hætta vegna meiðsla því þeir gátu ekki gengið. Þá höfðu þeir fjóra daga lausa og héldu í austur því þeir höfðu heyrт af jarðfræðiseti hér. Þeir komu hingað inn og spurðu: „Vitið þið hvar þetta Walker-setur er?“ og við svöruðum: „Já, það er hér, verið velkomnir.“ Við bjuggum til fyrir þá tveggja daga dagskrá og fórum með þá um svæðið,“ segir Martin.

Sýningin um innviði eldfjallanna byggir á handbók um jarðfræði Austurlands sem Christa og Martin eru að skrifa. Hún átti upphaflega að koma út í vor en verkefnið óx. „Það tekur langan tíma að skrifa bók,“ segir Martin. Núna er stefnt á útgáfu næsta vor. Bókin er byggð upp sem leiðangur um Austurland með áningarstöðum, byrjað við Jökulsárlón og haldið til norðurs. Fleiri hafa komið að bókinni, Þorvaldur Þorvaldsson frá Jarðvísindastofnum Háskóla Íslands, sem sæti á í stjórn Breiðdalsseturs, hefur leið yfir handritið og Sigurður Max Jónsson jarðfræðingur hefur þýtt bókina úr ensku yfir á íslensku, en kærasta hans.

Arna Silja Jóhannsdóttir, hefur verið sumarstarfsmaður Breiðdalseturs undanfarin ár. Samhliða bókarskrifnum hafa þau Christa og Martin safnað sýnum af svæðinu þannig að hægt verður að koma við í Breiðdalsetri og skoða jarðfræði Austurlands.

## Best að skoða jarðlög í jarðgöngum

Christa og Martin hafa sinnt sýnatoku við um Austurland. Þau eru til dæmis til ráðgjafar við að greina berg á Teigarhorni í Berufirði og eru að safna sýnum úr Norðfjarðargöngum. „Jarðgöng eru mjög skemmtileg fyrir jarðfræðinga því maður sér aldrei inn í fjall nema borað sé í það. Parna sér maður 100% ferskt og nýbrotið berg,“ segir Christa.

Martin rifjar upp að í háskólanum í Sviss hafi hann komið að því að flytja um 100 ára gamla kassa með sýnum frá jarðgangagerð. Safnið var mjög skipulagt og molar frá hverjum einasta metra í göngunum. Þegar hann rifjaði það upp kvíknaði hugmyndin um að safna sýnum í Norðfjarðargöngunum. „Við fórum á staðinn til að skoða aðstæður og spurðum hvar sýnin væru geymd. Þá kom í ljós að engin skipulögð sýnataka var í gangi og við spurðum hvort við mættum ekki safna sýnum sem var sjálfsagt mál. Við söfnum þeim bara fyrir framtíðina en rannsökum ekkert núna.“

Hægt hefur gengið í Norðfjarðargöngum að undanfornu en frá því um miðjan ágúst hafa einungis verið grafnir 15-20 metrar á viku Eski-fjarðarmegin. Mjúk jarðlög tefja þar fyrir og styrkja þarf þau með steypu jafnóðum. „Það er gott að bora þar sem er basalt en millilögini eru leiðinleg. Okkur var sýndur svona mjúkur steinn og hann leit út fyrir að vera í lagi en þegar hann var settur út í vatn leystist hann upp á örskotsstundu eins og freyðitafla. Vandamálið er þekkt

en hægir á verkinu og það kostar meira.“ Þau bæta því við að göngin liggi í norður-suður en jarðlögin stefni frekar í suðvestur. Bormenn fari því ekki í gegnum mörg jarðlög og séu lengi í hverju lagi fyrir sig.

Af öðrum áhugaverðum jarðfræðisvæðum í grenndinni má nefna Þorgrímsstaði, innst í Breiðdal, þar sem var silfurbergsnáma sem er lokað í dag. Þaðan var safnað steindum til að klæða Þjóðleikhúsið. „Jarðfræðingum finnst fáránlegt að blanda saman hrátninnu og silfurbergi til að gera gráan vegg sem lítur út eins og steypa því silfurbergið er glæsileg steind,“ segir Christa.

## Gengið framhjá

### Breiðdalsetri?

Prátt fyrir að þau hafi í byrjun sagst sakna eldfjallanna hefur reyndin orðið sú að þau eru ekki langt undan. Breiðdalsetur er sú jarðfræðistofnun sem næst er eldgosinu í Holuhrauni og því má segja að Martin hafi verið fulltrúi Austfirðinga á vettvangi. Christa er hins vegar afar gagnrýnin á Almannavarnir fyrir hversu erfitt hafi verið að fá leyfi fyrir austfirsku jarðfræðistofnunina til að fara inn á svæðið. „Við erum frekar leið yfir framkomu Almannavarna. Við vorum búin að leggja mikla vinnu í að skrifa góða umsókn til að mæta þeirra kröfum en fengum nei þremur mínutum eftir að við sendum hana inn. Okkur fannst sem það hefði verið ákveðið fyrirfram að við fengjum ekki leyfið. Okkar var síðan bent á annan stað en þar sögðust menn bara gefa út leyfi fyrir blaðamenn. Okkur var líka sagt að það væru bara Háskóli Íslands og Véðurstofan sem fengju leyfi en síðan voru önnur fyrirtæki komin með leyfi. Við erum því búin að eyða mörgum tíumum í ekki neitt og ég er frekar leið yfir hvernig gengið hefur verið framhjá stofnuninni.“

Martin hefur hins vegar verið á svæðinu sem hluti af leiðangri undir stjórn Þorvaldar Þorvaldssonar. „Það er á hreinu að þetta er hættulegt svæði,“ segir hann og bendir á hættunar af gasmenguninni og hugsanlegu jökluhlaupi, hefjist gos undir jöklum. Þá hafi komið á daginn að upplýsingakerfin hafi ekki alltaf virkað sem skyldi. Í eitt skiptið hafi viðvörunarskeyti til vísindamanna og annarra á svæðinu borist tíu tíumum eftir að það var gefið út. „Flóðið hefði þá löngu verið komið.“ Þá skorti á skipulagið á svæðinu. „Við vissum ekki hvort við hefðum húsín í Dreka fyrir okkur eða hve mörög pláss væru þar.“ Vinnuaðstæðurnar segir hann erfiðar. „Maður þarf að vera mjög einbeittur því maður veit ekki hvort það kemur hraun eða gas eða vatn.“

## „Gosið er glæsilegt“

Martin er hins vegar afar ánægður með ferðirnar inn að Holuhrauni enda eru eldfjöll það sem heillar hann mest við jarðfræðina. „Gosið er glæsilegt, eins og á tilraunastofu. Parna er enginn gróður eða byggð og mjög auðvelt að sjá hvernig jarðlög myndast. Eitt er að verða til núna. Sprungan er á stórra sléttu og hraunið kemur úr henni og breiðist út svipað og á Austurlandi á tertíetímanum. Þá voru engir dalir eins og í dag heldur sléttur eins og þarna uppfrá. Það er líka mjög áhugavert fyrir vísindamenn að mæla hversu mikil hraun rennur, hversu þykkt það er og hve hratt það breiðir úr sér. Við reyndum til dæmis að mæla hraun-jaðarinn með því að keyra meðfram honum og taka GPS punkta.“ Stórt svæði umhverfis norðan- og austanverðan Vatnajökul var seinni partinn í ágúst lokað fyrir almennum umferð út af hættum tengdum eldsumbrotunum. Martin telur að þær lokanir séu óþarflega umfangsmiklar. Hægt sé að stjórna áhættunni. Gösín megi

mæla með gasmælum, menn geti borið gasgrímur og fylgst með jökulhlaupi með vefmyndavél. „Peir eru búin að loka alltof stórum svæðum. Það væri hægt að fara upp Dynjufjalladal og þar er ekki áhætta af öðru en öskufalli ef það kemur sprengigos. Það eru svo margir sem vilja sjá gosið og af gosinu á Fimmvörðuhálsi sest að sjálfsábyrgð er eitthvað sem virkar.“ Fræðimenn reyna ávallt að reikna út hvað gerist næst í Holuhrauni. Martin segist litlu geta bætt við það sem sérfræðingar Háskóla Íslands hafa látið hafa eftir sér. „Peir eru búin að reikna út hversu mikil kvika kemur inn í kvíkuganginn og þrístinginn þar. Gosið sem nú er dugir ekki til að léttá á honum. Þess vegna má búast við fleiri gosum eða að þetta stækki. Ég sé alveg fyrir mér að sprungan stækki aftur, mögulega til suðurs því jarðskjálftarnir hafa flestir verið þar. Ísinn í Dynjujökli virkar hins vegar sem farg ofan á landið auch þess sem það er hærra þar þannig að erfiðara verður fyrir kvíkuna að koma upp. Á meðan gýs í Holuhrauni er auðveldast fyrir kvíkuna að fara út þar.“

Að geta fylgst með og mælt sigið í Bárðarbunguöskjunní er líka dæmalaust. Það veit enginn hversu veikt fjallið er og það er alltaf hætta á að kvika komi út úr öskjunní en eins og bent hefur verið að þá eru svona öskjugos oftast stórgos. Þau standa hins vegar sjaldnast lengi. Það er helvítí í nokkra daga. Eldstöðvarnar eru hins vegar langt frá byggð þannig það ætti ekki að verða tveggja metra öskulag hér.“ Þau eru bæði á því að Ísland sé draumaland jarðfræðinga. „Álfurnar urðu til á stöðum eins og Íslandi þar sem eru plötuskil, hraun kemur upp og land myndast. Ísland er þannig dæmi sem er að gerast núna en ekki fyrir þremur milljörðum ára.“

GG

# LJÓÐAHÁTÍDIN Í NORÐAUSTURRÍKI 2014 16.-19. OKTÓBER

# UMBROT Í AUÐNINNÍ



Ungir bændur hefja sauðfjárbúskap í Breiðdal

# Búin að fara í starfsþjálfun í göngum

Þau Guðný Harðardóttir og Valur Þeyr Arnarson komu í síðustu viku heim með fyrstu lömbin að verðandi fjárstofni. Þau hafa ákveðið að hefja búskap að Gilsárstekk í Breiðdal og eru að ljúka við að byggja sér íbúðarhús.

„Okkur hefur dreymt um það síðan við vorum krakkar að búa með sauðfé. Pessi jörð var auglýst í fyrra og við stukkum á hana,“ segir Guðný. Austurlugginn hitti á þau í hádeginu síðasta föstudag en nóttna áður höfðu þau komið með fyrstu lömbin sem marka upphafð að stærri bústofni. Þau keyptu 60 lömb norðan út Öxarfirði en fá 90 til viðbótar frá föður Vals sem byr að Krossgerði í Berufirði.

Þau verða því með 150 fjár í vetur en gera ráð fyrir að stækka stofminn þegar fram líður. Kvóti er á jörðinni fyrir rúmlega 200 fjár en þau segja jörðina góða, fjárhúsin rúmi 400 kindur og grasprettu á svæðinu góð. Þau slógu reyndar þrisvar í sumar og byrjuðu í maí því hreinsa þurfti sinu af túnum.

Á Gilsárstekk hefur ekki verið fé frá árinu 2005 þegar stofninn var skorinn niður vegna gruns um riðu. Íbúðarhúsið var byggt árið 1939 og því hafa þau í sumar byggt sér nýtt úr einingum



Guðný, Valur, hundurinn Slaufa og lömbin úr Öxarfirðinum. Mynd: GG

sem áður tilheyrðu starfsmannaþorpi Bechtel á Reyðarfirði. Þau vonast til að geta flutt inn í október en byrjuðu að byggja í júní.

Guðný er af Héraði en Valur frá Breiðdalsvík. Prátt fyrir að hafa ekki verið komin með kindur tóku þau þátt í göngum í haust og lýsa því þannig að þau hafi verið „í starfsþjálfun.“

Þau eru bæði um þritugsaldurinn og segja erfitt að fara af stað með sauðfjárbúskap. „Maður er galinn. Við erum sannarlega ekki að þessu peninganna vegna. Þetta gengur vart í dag nema annað vinni utan heimilisins,“ segja þau, en Guðný starfar sem ráðunautur hjá Rágjafamiliðstöð landbúnaðarins. Hún sinnir suðursvæði Austurlands og

fór beint norður í Öxarfjörð að kaupa lömb eftir að hafa verið að ómskoða lömb í Suðursveit.

Þau segja unga bændur einnig þurfa stuðning þegar þeir hefja búskap. „Það er gott að eiga góða að og við höfum fengið mikla aðstoð frá foreldrum okkar við að koma þessu á laggirnar.“

GG